Občanské Bělorusko, z.s.

Výroční zpráva za rok 2023

Úvod

Rok 2023 se stal prvním v dějinách naší organizace, který jsme prožili bez zakladatelky Občanského Běloruska a legendy (nejen OB) Petrušky Šustrové. Čtenářům naší výroční zprávy jistě nemusím vysvětlovat, kým byla a jakou obří roli v naší práci hrála. Její neuvěřitelný zápal ve věci obrany lidských práv různě po světě všechny, co jsme ji znali, nepřestane fascinovat. A i jedny z jejích posledních myšlenek se týkaly Běloruska. Vím to přímo z první ruky. Protože těsně před svou smrtí si mne pozvala k sobě domů a požádala mne, zda bych nemohl nastoupit na její místo v čele správní rady Občanského Běloruska.

V různých detektivkách se objevuje fráze: „Učinil mu nabídku, která se nedala odmítnout.“ V mém případě přirozeně nešlo o žádnou výhružku. Ale o závazek. Abychom se – já a se mnou i celá naše nově čtyřčlenná správní rada – snažili alespoň přiblížit tomu, co Petruška pro organizaci udělala. Snažíme se. Pracujeme na vytvoření ceny, pojmenované po ní, ceny, kterou budou dostávat lidé, kteří se zasloužili o prosazování svobody v tom nejširším smyslu slova. Pokračujeme v již rozběhlých projektech a přemýšlíme o nových.

A víme, že se na nás odněkud shůry dívá. Snad Tě, Petruško, nezklameme.

Ondřej Soukup
předseda správní rady

Vývoj situace v Bělorusku v roce 2023

Když jsem se před drahnými lety stal novinářem, můj první editor mne učil: „Zkoušej všechna témata popisovat přes příběhy lidí. Téměř nikoho nezajímají statistiky a grafy. Nejlépe se čtou osudy skutečných lidí.“ Zkusím tedy tímto způsobem popsat dění v Bělorusku v roce 2023. Některá jména jsou pozměněna.

Příběh první

Andrej byl lékařem na dětské reanimaci, jeho žena Alla pracovala jako marketoložka. Syn Mark právě zahajoval univerzitní studia. Celá rodina patřila do okruhu běloruskojazyčné minské inteligence, milovali knihy, chodili na koncerty vážné hudby. Politicky aktivní ale nebyli, nechodili ani na demonstrace. „Já jsem si svoje oddemonstroval v 90. letech, teď je řada na mladších,“ říkal mi kdysi s úsměvem Andrej. V roce 2020 během masových protestů jejich syna policie zatkla v parku. Ani se neúčastnil demonstrace, jeho jediným proviněním bylo, že se spolužáky mluvil bělorusky. Rodiče přijeli k policejní stanici zjistit, co se stalo. Marka nakonec pustili, ale oba rodiče skončili v nechvalně proslulé vazební věznici na Okrestina. Strávili tam v nepředstavitelných podmínkách deset dní. Nakonec je pustili, Andreje vyhodili z práce ve státní nemocnici nehledě na přímluvy jeho nadřízených. Našel si ale práci

v soukromé klinice. Na jaře 2023 rodina usoudila, že situace se již uklidnila a odjela na dovolenou do Arménie. Po příletu z Jerevanu je ale důstojníci KGB zadrželi, donutili odemknout telefony a našli kontakty některých aktivistů z opozice. Pustili je domů s tím, že Andrej se druhý den má hlásit

na výslech. Během šesti hodin se rodina sbalila a odjela ze země. Dnes žijí ve Vilniusu a Mark studuje v Berlíně.

Příběh druhý

Siarhej byl pastorem v jedné z minských baptistických církví. Otec šesti dětí a aktivní uživatel Facebooku. Dům, kde se komunita scházela, úřady zkonfiskovaly ještě v roce 2021. Siarhej chodil na soudy se zadrženými opozičníky, modlil se s jejich příbuznými. Pomáhal také ukrajinským uprchlíkům po vypuknutí plnohodnotného útoku Ruska na Ukrajinu. Na sociálních sítích psal výzvy k solidaritě s utiskovanými, vždy s dlouhými citáty z bible. Když jsem je četl, říkal jsem si v duchu, jak je možné, že sám ještě neskončil za mřížemi. Možná ho KGB považovala za jurodivého. Na podzim 2023 ale již spadla klec. Po dvou výsleších na KGB Siarhej, který velmi nechtěl odjíždět, sbalil celou rodinu a za poměrně dramatických okolností emigroval. Dnes celá rodina žije v Polsku.

Takovýchto příběhů jsou desítky, stovky, tisíce. Co z nich vyplývá? Režim Alexandra Lukašenka ani po více než třech letech od rozdrcení masových protestů proti zfalšování výsledků prezidentských voleb nepřestává s trestáním svých oponentů. Běloruská KGB má zcela zjevně rozkaz zničit jakékoliv zdroje odporu, byť potenciální. Nikdo, kdo se v roce 2020 byť vzdáleně zúčastnil protestů, není v bezpečí. Pro nás to znamená, že musíme pomáhat nejen v zemi samotné, kde to je stále obtížnější, ale i v zahraničí. Kam utekla velká část politických aktivistů. Tedy těch, kteří to stihli. Ti ostatní jsou ve vězení, často s drakonickými tresty. I jim musíme věnovat svou pozornost.

Ondřej Soukup

předseda správní rady

Naše „highlighty“ v roce 2023

Kromě smutné události, tedy odchodu předsedkyně správní rady Petrušky Šustrové, jsme v roce 2023 řešili tyto významné události:

1. Novým předsedou spolku byl zvolen a jmenován Ondřej Soukup.

2. Změnili jsme název spolku na prosté Občanské Bělorusko, z.s.

3. Změnili jsme logo spolku, takže se s ním od léta 2023 můžete potkávat v těchto podobách:

Naše projekty

Na posílení přístupu k nezávislým informacím a na boj proti dezinformacím a manipulacím v Bělorusku

Občanské Bělorusko dlouhodobě podporuje nezávislé zpravodajství a publicistiku v Bělorusku, kde většina obyvatelstva čerpá své informace z provládních zdrojů či otevřeně proruských dezinformačních kanálů.

Už v roce 2004 Občanské Bělorusko pomáhalo založit Evropské rádio pro Bělorusko (dnes Eurorádio) se sídlem ve Varšavě, a od listopadu 2019 i v Minsku. Z něj se bohužel byla stanice nucena v roce 2021 stáhnout, a tak své aktivity nyní řídí zejména z Varšavy, přičemž v Bělorusku udržuje síť svých spolupracovníků.

Stanice se snaží pokrývat oblast od politické analýzy až po hudební trendy běloruské nezávislé scény, a přitáhnout tak pozornost především mladých lidí.

Občanské Bělorusko s Eurorádiem udržuje čilý kontakt, díky kterému můžeme uvažovat o dalších návazných či specifických aktivitách – samozřejmě v rámci možného a aktuálně přínosného běloruskému publiku.

V rámci naší spolupráce s Eurorádiem v roce 2023 pro běloruské publikum mimo jiné vzniklo 5 rozhovorů s bývalými českými disidenty a pamětníky procesu české transformace v devadesátých letech. Všechny se setkaly se značným ohlasem.

https://euroradio.fm/en

https://www.facebook.com/euroradio.fm/

Doba realizace: 1. 1. 2022 – 31. 12. 2023

Rozpočet na rok 2023: 2 197 tisíc Kč

Donor: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Na podporu občanské společnosti

V roce 2023 jsme zahájili novou etapu podpory občanské aktivity mladých Bělorusů – navazujícím projektem Občanská akademie mládeže 2 (s podporou Ministerstva zahraničních věcí ČR - TRANS).

Vedle realizace zejména vzdělávacích programů a dalších individuálních i skupinových aktivit a podpor oba projekty přispěly též k realizaci individuálních „study visits“ pro naše běloruské kolegy a spolupracovníky. Zde musíme vyjádřit velké díky našim partnerům v ČR (neziskovým, veřejnoprávním, soukromým i individuálním), kteří nám významně pomohli naplnit jejich program. Jejich výčet viz níže v rámci poděkování za spolupráci.

Celková bilance podpory za rok 2023:

Celkový počet podpořených iniciativ: 12

Celkový počet podpořených individuálních aktivistů: více než 200 osob

Celkový počet individuálních study visits do ČR: 6

Doba realizace: 1. 1. 2023 – 31. 12. 2024

Rozpočet na rok 2023: 3 343 tisíc Kč

Donoři: National Endowment for Democracy, USA

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Děkujeme za spolupráci:

Asociace pro mezinárodní otázky

Bělaruské studenstvo ČR

Díky, že můžem

Česko digital

Europeum

Glopolis

Gulag.cz

Komunitní centrum Svitlo

Lipo.ink

Milion chvilek

Platforma pro sociální bydlení

Post Bellum

Senátor Pavel Fischer

Studentská komora Rady vysokých škol

Ústav pro studium totalitních režimů

Zauhlovačka

Veřejná sbírka

Občanské Bělorusko spravuje veřejnou sbírku, která umožňuje rychle a efektivně pomáhat rodinám aktivistů, kteří byli a jsou perzekvováni za politickou i občanskou angažovanost.

V roce 2023 bylo na sbírku vybráno 4 650 Kč.

Jakoukoli částkou, jednorázově i pravidelně, můžete přispět na transparentní účet vedený u FIO Bank:

2900120912/2010

Poděkování

Děkujeme těm, kteří společně s námi hledají cesty a možnosti, jak Bělorusy podpořit.

Děkujeme všem, kterým není vývoj situace v Bělorusku lhostejný.

Děkujeme všem, kteří přispěli do naší transparentní sbírky.

Hospodaření v roce 2023

Všechny výdaje byly neinvestičního charakteru a jsou rozděleny do rozpočtových schémat jednotlivých dotačních titulů.

Spotřebované nákupy celkem: 1 470 tisíc Kč

Spotřeba materiálu: 36 tisíc Kč

Náklady na reprezentaci: 32 tisíc Kč

Ostatní služby: 1 402 tisíc Kč

Osobní náklady celkem: 1 122 tisíc Kč

Mzdové náklady: 928 tisíc Kč

Zákonné sociální pojištění: 290 tisíc Kč

Zákonné sociální náklady: 4 tisíc Kč

Ostatní náklady celkem: 76 tisíc Kč

Kurzové ztráty: 48 tisíc Kč

Jiné náklady: 28 tisíc Kč

Poskytnuté příspěvky celkem: 3 197 tisíc Kč

Příspěvky poskytnuté mezi organizacemi – přímá podpora: 3 016 tisíc Kč

Náklady celkem: 5 965 tisíc Kč

Provozní dotace celkem: 5 895 tisíc Kč

Provozní dotace: 5 895 tisíc Kč

Přijaté příspěvky celkem: 64 tisíc Kč

Přijaté příspěvky: 64 tisíc Kč

Ostatní výnosy: 293 tisíc Kč

Kurzové zisky: 1 tisíc Kč

Jiné ostatní výnosy: 2 tisíce Kč

Výnosy celkem: 6 252 tisíc Kč

Hospodářský výsledek před i po zdanění: 287 tisíc Kč

Naši partneři

Občanské Bělorusko je zakládajícím členem Asociace pro podporu demokracie a lidských práv, tedy **DEMAS**. V ní se sdružilo několik českých nevládních organizací dlouhodobě se věnujících podpoře demokratizace, lidských práv a občanské společnosti v ČR i v zahraničí.

Jsme členy nezávislé nevládní organizace **Belarus in Focus**, která byla založená v roce 2011 ve Varšavě. Dlouhodobě spolupracuje s běloruskými i mezinárodními novináři s cílem překonat izolaci Běloruska a udržovala s ním spjatá témata v zorném úhlu světové veřejnosti.

Naši donoři

The Endownment for Democracy je soukromá nezisková organizace, která se dlouhodobě věnuje podpoře rozvoje demokracie a demokratických institucí ve světě. Byla založena v roce 1983 a je financována Kongresem USA.

Program transformační spolupráce poskytuje ČR možnost podporovat politickou a programovou rovinu lidskoprávní aktivity. Úkolem programu je vybírat, řídit a financovat projekty a aktivity na podporu lidských práv transformace v souladu s cíli a prioritami České republiky. Obsahem projektů je vzdělávání, šíření informací a sdílení české zkušenosti se společenskou transformací, případně jiné formy pomoci a podpory ohroženým obráncům lidských práv či obecněji zástupcům občanské společnosti. Program je budován na principu partnerství a spolupráce s občanskou společností, nevládními organizacemi, místní veřejnou správou, médii, či vzdělávacími organizacemi. Forma a náplň projektů vždy reflektuje místní podmínky a specifické potřeby v přijímací/cílové zemi. Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce je řízena a financována Ministerstvem zahraničních věcí České republiky.

Občanské Bělorusko v roce 2023

Správní rada:

Petruška Šustrová – předsedkyně spolku/správní rady do května 2023

Ondřej Soukup – předseda spolku/správní rady od června 2023

Anna Šabatová

Jan Ruml

Martin Vidlák

Ondřej Soukup

Výkonná ředitelka:

Pavla Poláková

Další zaměstnanci:

Vladislav Günter – programový manažer

Zuzana Fišerová – vedoucí kanceláře

Kontakt:

Občanské Bělorusko, zapsaný spolek
Bělohorská 266/27
169 00 Praha 6 – Břevnov
IČO: 26996570
Zapsáno dne 1. ledna 2014 Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 15693

Kontaktní adresa:

Staroměstské náměstí 4/1
110 00 Praha 1

Tel: +420 606 732 310

Email: directorat@civicbelarus.eu

www.civicbelarus.eu

https://www.facebook.com/CivicBelarus

Datová schránka: 3hbrgaw

Zpracovali:

Pavla Poláková, výkonná ředitelka

Ondřej Soukup, předseda správní rady

Výroční zprávu za rok 2023 schválila správní rada v Praze dne 28. června 2024.